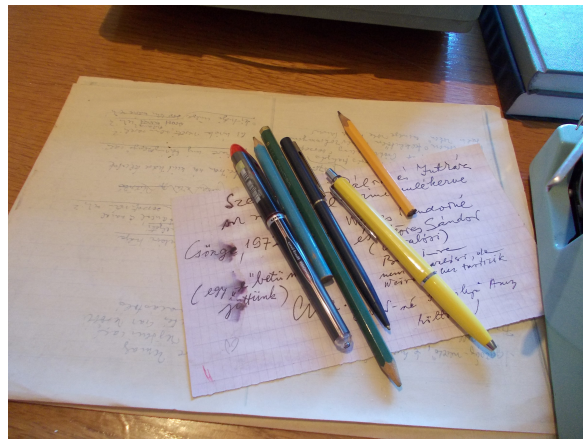

Költőink nyomában Vas és Veszprém megyében Autóbuszos kirándulás 2021. október 2-án

Október 2-án, szombaton 32 fővel a busz fedélzetén elindultunk Vas megyébe. Én, mint túravezető, már évek óta terveztem ezt az utat, egyrészt tisztelgésképpen a vidékről származó, vagy a vidéken valaha itt járt költők előtt, másrészt tisztelgésképpen apai dédszüleim előtt. Dédnagyapám, Mógor István Ostffyasszonyfán született, dédnagyanyám, Vida Rozália pedig a szomszédos Csöngén, onnan ment férjhez a dédapához.

Első úti célunk tehát **Csőnge** volt. Ez a kis Vas megyei település a Rába völgyében, a Lánka-patak mentén található, délről a Kemeneshát – itteni nevén Cser – lankái határolják. A jó földrajzi adottságú hely már a bronzkorban is lakott volt, a középkorban első említése 1409-ben Chenge néven történik. Egyes jelek arra mutatnak, hogy létezett egy ősbibb falu is, Ol néven, bár nem pontosan a mai helyén, hanem némileg Ostffyasszonyfához közelebb. Eredetileg az Ostffy család birtokolta, tőlük örökölték leányágon a Keszyek és a Vidosok. A reformáció hatására a lakosság evangélikussá lett. Egyházközségüket azonban csak 1784-ben alakíthatták újra, ezt követően építették fel barokk templomukat is. A falu híres szülőtte **Weöres Sándor** költő.

A település legnagyobb fiának, a gyermekkorát itt töltő Weöres Sándornak állít emléket a szépen felújított szülői házban berendezett állandó kiállítás. A költő házaspár életművét bemutató **Weöres Sándor - Károlyi Amy Emlékház** a hagyatékból származó bútorok, könyvek, fényképfelvételek, kéziratok, relikviák segítségével idézi meg a két költő emlékét. Az emlékház kapujában **Németh Zsuzsanna alpolgármester** fogadott minket nagy szeretettel és végigkalauzolt a kiállításon.

A ház zárt verandáján áttekintés olvasható Weöres Sándor és Károlyi Amy életéről, utazási fotók és saját előadások fotói láthatók. A bal oldalon nyíló első szobájában a Weöres család emlékei, dokumentumai láthatók. A dokumentumok közt számos érdekesség: doktori oklevél, születési anyakönyvi kivonat, szülők képe, gyerekkori fotók, versrészletek, verseskötetborítók, Illyés Gy. verses levelezőlapja, Weöres távol-keleti útinaplója. Külön vitrint kaptak a költő kitüntetései. Meghallgathatók a Weöres Sándor műveire készült komolyzenei művek (pl. Kodály: Öregek, ill. Norvég lányok; Farkas F.: Rózsa Madrigál; Takács J.: Holdbéli csónakos; Ligeti Gy.: Táncol a Hold fehér ingben)

A harmadik szoba Weöres egykori háló- és dolgozószobáját, berendezési tárgyait idézi fel, a falon személyes fotókkal, az könyvespolcon kapott, ill. neki dedikált könyvek sorakoznak (pl. Babits M., Tatay S., Jékely Z., Vas I., Füst M., Csorba Gy. művei.) Az elhelyezett fülhallgatók segítségével meghallgatható, ahogy a költő saját verseit mondja, s élvezhetők megzenésített gyerekversei is. A negyedik szoba Károlyi Amynak állít emléket, fotókkal,

versrészletekkel, dokumentumokkal (születési anyakönyvi kivonat, diploma, házassági anyakönyvi kivonat), személyes tárgyakkal, hangfelvételekkel és egyéb érdekességekkel. Az épület melletti emlékparkban áll Weöres Sándor életnagyságú bronz mellszobra, amit Segesdi György szobrász alkotott a költő születésének 90. évfordulójára.

Kedves meglepetésben volt részünk – tekintettel csöngői őseimre - az alpolgármester asszony vendégül látott minket a falu közösségi házának udvarán. Nagyon jól esett a kedves figyelmesség. Frissen főzött kávéval, lilahagymás zsíroskenyérrel, saját készítésű süteménnyel kínált minket ő és Kőszegi Szilvia falugondnok. Közben sokat mesélt a falu életéről, mindennapjairól.

A kellemes pihenés után végigsétáltunk a gondozott utcán, mindenhol takaros házak, virágos kertek kísérték utunkat, végül eljutottunk az **evangélikus templomhoz**.

A barokk stílusú templom 1784-ben épült. A fagerendás mennyezetű épület belsejében három oldalon faoszlopok által tartott karzat látható. A karzat orgona felőli részén található az a pad, amelynek egyik latin nyelvű belevéselt szövegét **Petőfi Sándornak** tulajdonítanak: "*Spes confisa Deo nunquam confusa recedit*", vagyis: "*Az Istenbe vetett reménység sohasem szégyenít meg.*" A költő 1839. májusától három hónapot töltött a szomszédos Ostffyasszonyfán Salkovics Péter földmérnök házában. A 16 éves ifjú szerelemre gyúlt a csöngői nyugalmazott huszárőrnagy, Csáfordy Tóth Ferenc Róza nevű leánya iránt. A hagyomány szerint a szerelmes költő innen nézte az istentisztelet alatt Rózát, akihez verseket is írt. A helyiség díszje a szószékoltár, amelyen szépen kivitelezett az utolsó vacsorát ábrázoló olajkép. Előtte vörös kőből faragott keresztelőmedence áll. Az oltártól jobbra apácarácsos ajtócskával ellátott padok állnak, innen hallgatták az istentiszteletet a Weöres család tagjai, helyüket az irántuk érzett tiszteletből ma üresen hagyják a hívek.

Építésének idején a türelmi rendelet az evangélikusok számára a templomépítést torony és harangok nélkül engedélyezte. A csöngői **templom tornya** 1902-ben épült. Az első **harangot** 1826-ban Szombathelyen Haller András öntötte. A háború idején a harangokat hadicélokra elvitték. Esze Sándor presbiter adományozta az 500 kg-os harangot (a mai nagyharangot) a gyülekezetnek. Hutter Zsigmond lelkész lánya – édesapja emlékére – átöntette a 150 kg-os harangot (a mai középső harangot), Bokor Sándor pedig 80 kg-os kis harangot (a mai kisharangot) adományozta a gyülekezetnek. A toronyba vezető falépcsőt már a galambok vették birtokba, én azért engedélyt kaptam, hogy felmásszam és közelről is megcsodáljam a harangokat. Íme:

A templom mögött az **Ostffy család** 1857-ben állított címeres **síremléke** látható.

Az evangélikus templom udvarán áll az ún. **Tessedik-akácfa**. A falu történelmének élő hírnöke a legendás, több, mint 200 éves Tessedik-akác. Magyarország egyik első akácfája ez, melyet Tessedik Sámuel ültetett a XVIII. században. Ez a fa adta a Cser egykori őshonos erdőit felváltó akácok szaporítóanyagát. Koronája alatt Petőfi Sándor, Kisfaludy Károly és Tatay Sándor is megfordult.

Búcsút vettünk kedves vendéglátónktól és átbuszoztunk a szomszédos **Ostffyasszonyfőre**.

A két település története szorosan összefonódik, hiszen a birtokosaik is azonosak voltak. A határban előkerültek a kora bronzkori makói kultúra emlékei, a kelták is megtelepedtek itt és egy Árpád-kori falu maradványai is előkerültek. A Törökdombnak nevezett hely pedig őskori temetkezési hely volt. 1346-ban Azzunfalva néven említik, a Rábán révátkelő és fahíd is volt, a török időkben hadászati jelentőséggel bírt. Csakúgy, mint Csöngén, itt is az Ostffy család

volt a birtokos, a férfiág kihalása után több középneemesi család tulajdonába került, ennek köszönhetően számos nemesi kúriával büszkélkedhet a község. Az 1848-as szabadságharcban a környező falvakkal egy zászlóalj huszárt állítottak ki, Vidos Márton huszárkapitány és Ostffy Sándor vezetésével. Az első világháborúban itt volt a Monarchia legnagyobb **első-világháborús hadifogoly tábora**. A község mai történetéhez tartozik, hogy 1997-ben itt nyílt meg a **Pannónia-Ring**, egy 4740 méter hosszú, autós, motoros gyorsasági versenypálya. Márciustól október végéig rendeznek itt versenyeket, edzéseket, főleg nyugati autós és motoros klubok. A létesítmény különböző nemzeti és nemzetközi bajnoki futamoknak is helyt ad.

Először a helyi művelődési házat kerestük fel, ahol megnéztük a **Petőfi Sándor emlékszobát**. Az épület előtt Petőfi Sándor mellszobra fogadja a látogatót. Mint már Csöngénél említettük, a költő 1839. májusától három hónapot töltött Ostffyasszonyfán Salkovics Péter földmérnök házában. A 16 éves ifjú szerelemre gyúlt a csöngői nyugalmazott huszárőrnagy, Csáfordy Tóth Ferenc Róza nevű leánya iránt. Együtt töltötte a nyarat rokonával, Orlay Petrich Somával, aki később megfestette Petőfi portréját. Ősszel tovább kellett mennie és Sopronban beállt katonának. Ennek az itt tartózkodásnak állít emléket a helyiség, amelyben a Petőfi-relikviákon kívül láthatók Berzsenyi Lénárd Olmützben készített börtönrajzai is.

A másik emlékszobát a **hadifogoly tábornak** szentelték, fotókkal, dokumentumokkal, megmaradt tárgyakkal idézik fel a tábor lakóinak életét, mindennapjait.

A látogatás után kimentünk a község határában található hadifogoly temetőbe. Utunk elvezetett a versenypálya mellett, ahol nagy motorzúgás közepette éppen motoros futamot tartottak.

Az első világháború szomorú emlékhelye az ostffyasszonyfai **hadifogoly temető**. A vasútállomással szemben Földvárpuszta területén létesítettek hadifogolytábort 1915-1918. között. A tábor összesen 197 fa barakkjában, fennállásának alig 4 éve alatt összesen 160.400 orosz, olasz, román, francia hadifoglyot őriztek. Egyszerre mintegy 30-40 ezer ember fért el. A tábort vízzel, villannyal és csatornákkal is ellátták. Többféle műhelyben dolgozhattak, saját tábori pénzt használhattak a foglyok. Bár önálló, nagyméretű kórháza és jelentős egészségügyi személyzete volt, az időnként kitörő járványoknak több mint tízezer áldozata fekszik a közeli temetőben. 1918 novemberében feloszlatták a tábort, a hadifoglyok visszatérhettek hazájukba. A tábor szomszédságában létesítettek hadifogoly-temetőt. Hivatalos kimutatás szerint 10.600 sír van a temetőben. A díszes vaskaputól egyenes út vezet a kis földhalmon álló központi obeliszkig. Az elágazó kavicsos utak az egyes nemzetek A tömegsírokon számozott betonkövek jelzik az eltemetettek helyét, az egyes nemzetek obeliszkkal jelölt sírparcelláihoz vezetnek. A zöld pázsit és örökzöldek között, katonás rendben elhelyezett egyszerű, katonai jelvénnel és azonosító számmal ellátott emlékkövek sorakoznak.

Bejártuk a szépen gondozott temető területét, ahol minden évben halottak napján ökumenikus gyászszeretartáson és katonai tiszteletadással emlékeznek a háborúból soha haza nem tért, idegen földben nyugvó hősökre, a háború áldozataira.

A szomorú helyszínek szép keretet adtak a sírpark fáinak halkán pergő levelei.

Innen hosszabb buszúttal értük el a Veszprém megyei **Iszkázt**, azon belül **Nagy László költőnk szülőházát**. Itt a Nagy László Alapítvány elnöke, **Hencz András** úr fogadott minket nagy szeretettel. Szerencsés egybeesés volt, hogy látogatásunk napján éppen Nagy László ünnepséget tartottak, itt volt a költő unokája, Nagy Borbála Réka is, aki köszöntötte is a csoportunkat. A mai falu legszélén álló kertes házat a költő édesapja építette 1908-ban. Az 1970-es években már javában omladozó épületet közadakozásból sikerült megmenteni. Felújítva és múzeummá alakítva 1984-ben nyitották meg a látogatók előtt. Oldalfalán Nagy László portréját ábrázoló dombormű, Orosz János alkotása látható. Hencz úr végigkalauzolt minket az épületben.

Nagy László (1925–1978) a huszadik század egyik legnagyobb hatású magyar költője Felsőiszkáztól indult, a tüzes bortermő Somló hegy mellől. Életútját meghatározta hűsége szülővilága szellemi-lelki gyökereihez. Az érték bizonyossága alapján teremti meg bartóki jellegű, az archaikus és a korszerű elemeket egységbe fogó organikus életművét – folytatva a felelős, újulni-újítani képes, a jó ügyekért bajvívó magyar alkotói magatartás-hagyományt. Az önmagát szüntelen művelő, naprakész költő tagadja a beskatulyázó, kirekesztő törekvéseket, kultúraszemlélete nem fogad el mesterséges határokat, így marad hiteles egyéniség, „versben bujdosó” a diktatúra évtizedeiben. Eredeti életműve kivételes súlyú a modern ember világszemléleti útkeresésében.

Az életpályát felidéző állandó kiállításon a költő életútjának, munkásságának a falakon és tárlókban elhelyezett dokumentumai láthatók, kinagyított idézetek emlékeztetnek Nagy László életfelfogására, verseinek különös hangulatára. A kiállítás egy része a szülők életének tárgyait, a hálószoba korabeli berendezését, a gazdálkodás régi eszközeit mutatja be. Az egykori kocsiszínből **bolgár stílusú szoba** lett, Nagy László bulgáriai ösztöndíjas éveire és műfordítói tevékenységére emlékeztetve. 2003 óta minden évben rendeznek emléknapot, irodalmi műsort vagy kulturális programot az emlékháznál.

A ház gazdasági helyiségét vetítőteremnek rendezték be, a nap szép lezárásaként megnéztünk egy közel egyórás **portréfilmet** Nagy Lászlóról, ahol ő maga és barátai, pályatársai vallanak a költőről. A kijáratnál Hencz úr még megkínált minket egy kis pogácsával és tüzes somlói borocskával. Megköszöntük a szíves fogadtatást, búcsút vettünk a házigazdától és Iszkáztól. Sötétedésig kísért minket a dimbes-dombos, szőlőültetvényekkel tarkított szép somlói táj.

Ez a szép és tartalmas utunk a Bp. VI. kerületi Terézvárosi Önkormányzat pályázati támogatásával valósult meg, melyet tagjaink nevében ezúton is köszönünk.

Mógor Gabriella túravezető